

Mennta- og barnamálaráðuneytið

Reykjavík, 8. júlí 2026

Efni: Umsögn um drög að reglugerð um notkun síma og snjalltækja í grunnskóla

Ísáð er til draga að reglugerð um notkun síma og snjalltækja í grunnskóla sem birt hafa verið í samráðsgátt stjórnvalda.

Umboðsmaður barna skilaði inn umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um grunnskóla, nr. 91/2008, þar sem ráðherra var veitt heimild til að setja reglugerð um notkun síma og snjalltækja í grunnskólum. Í umsögninni kom fram það mat umboðsmanns að ákjósanlegt hefði verið fela miðstöð menntunar og skólaþjónustu að útbúa leiðbeiningar um símareglur fyrir grunnskóla í samráði við skólasamfélagið, þar á meðal nemendur, líkt og gert hafi verið í Noregi. Þá lagði umboðsmaður áherslu á mikilvægi samráðs við nemendur.

Á Barnaþingi 2025 var sérstaklega rætt um notkun síma og samfélagsmiðla. Mikill meirihluti barnaþingmanna vildi að notkun síma í skólum yrði takmörkuð með einhverjum hætti. Skiptar skoðanir voru hins vegar meðal barnaþingmanna um notkun síma í frímínútum. Sum börn töldu að það myndi styrkja félagslíf og samskipti nemenda að vera án síma en jafnframt kom fram að ef símar yrðu bannaðir í frímínútum þyrfti að bjóða upp á fjölbreytta afþreyingu. Umboðsmaður barna telur jákvætt að í 7. gr. reglugerðardraganna sé sérstaklega kveðið á um að nemendum skuli veitt tækifæri til að taka þátt í innleiðingu og framkvæmd reglugerðarinnar. Þá er jákvætt að fram komi að veita eigi nemendum tækifæri til að meta áhrif innleiðingar og framkvæmdar reglugerðarinnar á nemendur. Einnig er mikilvægt að nemendur fái sjálfir að taka þátt í ákvörðunum um hvernig komið verði til móts við þá með afþreyingu í frímínútum.

Réttur barna til þátttöku felur ekki eingöngu í sér að þeim sé veitt tækifæri til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri heldur einnig að tekið sé réttmætt tillit til þeirra í samræmi við aldur og þroska, sbr. 12. gr. Barnasáttmálans. Umboðsmaður barna telur því rétt að orðalag 7. gr. verði styrkt þannig að skýrt komi fram að hafa skuli samráð við nemendur við innleiðingu, framkvæmd og mat á áhrifum reglugerðarinnar og að réttmætt tillit skuli tekið til sjónarmiða

þeirra. Jafnframt er mikilvægt að nemendur fái upplýsingar um hvernig tekið hafi verið tillit til sjónarmiða þeirra. Tryggja þarf að nemendur hafi raunveruleg áhrif á framkvæmd reglna sem varða daglegt líf þeirra í skólanum. Umboðsmaður barna telur því mikilvægt að þátttaka nemenda verði markviss og kerfisbundinn þáttur í innleiðingu, framkvæmd og mati á áhrifum reglugerðarinnar.

Umboðsmaður barna gerir athugasemd við ákvæði reglugerðardraganna um ábyrgð á tækjum sem tekin eru til vörslu af hálfu skóla. Um er að ræða verðmæt tæki sem geta auk þess geymt viðkvæmar persónuupplýsingar, myndir, samskipti og aðgang að ýmiss konar þjónustu. Í 5. gr. reglugerðardraganna er kveðið á um að símar og önnur snjalltæki séu á ábyrgð eiganda og að skóli beri ekki ábyrgð á tjóni, hvarfi eða þjófnaði þeirra, nema tjón verði rakið til stórfellds gáleysis eða ásetnings af hálfu starfsmanna skólans. Umboðsmaður barna telur að staldra verði við það hvort reglugerð geti með þessum hætti takmarkað skaðabótaábyrgð sem annars myndi leiða af almennum reglum skaðabótaréttar. Nemendum er ekki einungis bannað að nota síma meðan á skólatíma stendur heldur er einnig kveðið á um að tækin séu geymd með þeim hætti sem skólinn ákveður og að nemendur hafi þá ekki aðgang að þeim á meðan skóla stendur. Skólinn er með því að taka í sínar vörslur eignir nemenda og ber þá ábyrgð á skipulagi og öryggi vörslunnar. Af því leiðir að ef tjón verður á tæki eða það glatast kann skaðabótaábyrgð að ráðast af almennum reglum skaðabótaréttar og þeim skyldum sem hvíla á aðila sem hefur tekið í sína vörslu eignir annars manns. Samkvæmt almennum meginreglum skaðabótaréttar nægir yfirleitt almennt gáleysi til að stofna til bótaskyldu en í reglugerðardrögunum segir hins vegar að skóli beri ekki ábyrgð á tjóni eða glötun tækis nema um stórfellt gáleysi eða ásetning sé að ræða. Álitæfni er því hvort næg lagaheimild standi til slíkrar takmörkunar eins og hún er sett fram í reglugerðardrögunum.

Umboðsmaður barna telur mikilvægt að áréttu að reglugerðin veitir starfsfólki skóla ekki heimild til að taka tæki af nemanda með valdi ef hann neitar að afhenda það. Slík valdbeiting þyrfti að byggja á lagaheimild og verður ekki reist á almennum skólareglum eða ákvæðum reglugerðar um notkun síma og snjalltækja. Að mati umboðsmanns barna er mikilvægt að áréttu það til þess að koma í veg fyrir að óvissa ríki um heimildir starfsfólks skóla til að taka síma og snjalltæki af nemanda þegar samþykki hans liggur ekki fyrir.

Umboðsmaður barna hefur áður bent á að börn njóta eignaréttar eins og aðrir, en samkvæmt 72. gr. stjórnarskrárinnar er eignarétturinn friðhelgur. Þá eiga allir rétt á friðhelgi einkalífs samkvæmt 71. gr. stjórnarskrárinnar. Skólum eða öðrum opinberum aðilum er ekki heimilt að skerða þessi réttindi nema það sé talið nauðsynlegt til að vernda einstaklings- eða almannahagsmuni og þá einungis á grundvelli lagaheimildar.

Drögin að reglugerðinni byggja meðal annars á 4. mgr. 30. gr. laga um grunnskóla þar sem ráðherra er veitt heimild til að kveða nánar á um notkun síma og snjalltækja í grunnskóla. Að mati umboðsmanns er ljóst af orðalagi ákvæðisins að ráðherra er veitt heimild til að setja reglur um hvenær og með hvaða hætti notkun síma og snjalltækja sé heimil í grunnskólum. Í reglugerðinni er þó ekki einungis verið að takmarka notkun tækjanna heldur er einnig kveðið á um vörslu einkaeigna nemenda. Samkvæmt lögmætisreglu stjórnsýsluréttar geta stjórnvöld aðeins gripið til íþyngjandi ráðstafana gagnvart borgurum ef þær eiga sér fullnægjandi stoð í lögum. Því telur umboðsmaður það álitamál hvort reglugerðarheimildin sem mælir fyrir um

notkun síma og snjalltækja sé nægilega skýr til að réttlæta skyldu til afhendingar einkaeigna sem tekin eru til vörslu af hálfu skóla. Að mati umboðsmanns barna er grundvallarmunur á því að í gildi séu reglur um notkun síma og snjalltækja í skólum og að nemendum sé gert að afhenda slík tæki.

Líkt og áður sagði er ráðherra heimilt samkvæmt 4. mgr. 30. gr. laga um grunnskóla að kveða nánar á um notkun síma og snjalltækja í grunnskóla í reglugerð. Reglugerðardrögin sem hér eru til umræðu fela í sér takmarkaða útfærslu á notkun síma og snjalltækja þar sem lagt er til víðtækt bann sem tekur almennt til allra nemenda og gildir allan skólatímann. Ekki verður séð af fyrirbyggjandi gögnum hvort metið hafi verið hvort svo víðtækt bann sé nauðsynlegt til að ná markmiðum reglugerðarinnar eða hvort vægari úrræði gætu náð sama markmiði.

Virðingarfyllst,

Salvör Nordal, umboðsmaður barna